

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права

XI Міжнародна науково-практична конференція

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ:
Трансформація публічного управління
у постковідному світі

18-19 листопада 2021 року

(ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ)

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2021

УДК 338:340:351/354:316

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління: трансформація публічного управління у постковідному світі» (18-19 листопада 2021 р., м. Київ) / Укладачі: А. А. Мельниченко, Я.Ю. Цимбаленко, О. А. Акімова, Д. В. Балашов, О. І. Криворот. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021 – 335 с.

Матеріали конференції містять результати досліджень спрямованих на теоретичне та практичне вирішення проблем, пов'язаних із визначенням управлінських імперативів забезпечення сталого розвитку суспільства. До матеріалів включено публікації фахівців у галузях публічного управління та адміністрування, економіки, права, соціології та політології, філософії та ін.

Думка укладачів може не збігатись з думкою авторів матеріалів. Відповідальність за зміст матеріалу, а також за порушення принципів академічної доброчесності несуть автори публікацій.

Укладачі:

А. А. Мельниченко

Я. Ю. Цимбаленко

О. А. Акімова

Д. В. Балашов

О. І. Криворот

Оформлення обкладинки:

Лабораторія технічної естетики та дизайну

Балашов Д. В. (balashov.dim@gmail.com)

© Авторські права авторів статей захищено, 2021

ЗМІСТ

Секція 1. Еволюція змін в публічному управлінні: постковідний світовимір

Akimova O. Foresight	8
Xiaohong Zhang. Internalization at home: mechanisms of public administration of the processes of implementing the internationalization of higher education in the post-pandemic era COVID-19	11
Алексєєв В. М. Вироблення нових підходів до публічного управління в умовах пандемії COVID-19	13
Андрєєв С. О. Підготовка майбутніх публічних управлінців з питань національної безпеки: стан, проблеми, перспективи	17
Архипова Є. О., Фальковська О. О. Синергізм екології та економіки або перспективи впровадження циркулярної економіки	22
Балашов Д. В. Зміни в державній політиці розвитку туризму та брендів міст під впливом пандемії COVID-19.....	27
Боднар Є. І. «Агресивне податкове планування» як виклик для політики цифровізації	32
Винославська О. В., Кононець М. О. Основні загрози економічній безпеці особистості в умовах пандемічних обмежень.....	35
Войтко С. В. Україна у координатах ефективності державного управління	41
Говорун Н. П. Пріоритетні напрями удосконалення системи управління територією в умовах розвитку ринку земель	45
Дєгтяр А. О. Проблеми інформаційного забезпечення публічного управління соціальної сфери	48
Іваницька О. М. Ефективне державне управління в інтересах стійкого розвитку: ключові міжнародні критерії та виміри	52
Каюмова В. В., Ткачова Н. М. Напрями публічного управління в освіті: внутрішні чинники впливу в постковідну епоху в розрізі приватних шкіл.....	55
Колесов Н. О. Державно-приватне партнерство як один із інструментів розвитку держави та суспільства	59
Король В. В. Становлення інституту авторизованих економічних операторів в Україні	62
Мануїлова К. В., Пурцхванідзе О. В., Колеснікова К. С. Публічна влада в Україні в умовах пандемії COVID-19	67
Мельниченко А. А. Публічне управління у сфері освіти в період пандемії: виклики та проблеми.....	70
Панченко А. Г. Професіоналізація та компетентність державного службовця в прийнятті державно-управлінських рішень.....	73
Пань Ли. Исследование экономической безопасности государства в условиях кризиса в примере пандемии COVID-19	76

Сінчук А. А. Позитивний імідж державного службовця як інструмент формування партнерських стосунків між органами державної влади та населенням	78
Ткачова Н. М. Державна політика стимулювання процесів інтернаціоналізації в сфері освіти	81
Федоришина О. В. Організації правотворчості в умовах карантинних обмежень на прикладі Хмельницької міської ради	84
Царик О. В. Управлінське консультування на підприємствах України у постковідному періоді	86
Цимбаленко Я. Ю., Гольцова І. Б. Управлінські механізми збереження інформації в умовах дистанційної роботи працівників органів публічної влади	89
Чередніков С. В. Медіація як альтернативний спосіб врегулювання конфліктів та інструмент державного управління	93
Череднікова Л. В. Децентралізація влади: кроки розвитку в Україні	97
Черниш В. О. Ефективність прийняття рішень органами влади в нових умовах реагування на кризові ситуації	100

Секція 2. Соціально-політичні та ідеологічні трансформації доби пандемії

Fedorchenko-Kutuev P., Kurovska H. Higher education institutions during the COVID-19 pandemic	105
Fedorchenko-Kutuev P., Kurovska H. Modern university as an ideological battleground: major conflicts and their implications	109
Василець О. І., Ісоян А. Практична мудрість для системних трансформацій у соціальній політиці України доби Ковіду-19	114
Валеєва М. С., Грачова О. Ю. Заходи урядів для боротьби з COVID-19.....	118
Данилова В. І., Костюк Д. П. Трансформація поведінки у соціальних мережах внаслідок пандемії	121
Єнін М. Н., Борисенко В. О. Девіантна поведінка в контексті ризикологічної теорії (на основі аналізу сюжету кінокартини «Мрійники»).....	126
Єсенніков К. В. Довіра як «барометр» діяльності влади.....	130
Заєць О.Ю., Багінський А. В. Трансформація миротворчої діяльності ООН під час пандемії	134
Казьмірова О., Свиридова Т. Адаптація у цифровому просторі як актуальний інструмент управлінських практик у посковідному світі	137
Мельник Л. О., Олейнік О. А. Трансформація комунікації у соціумі під час пандемії.....	139
Пархоменко-Куцевіл О. І. Проблеми формування нормативно-правових механізмів формування державної гендерної політики в Україні	141
Перегуда Є. В., Баєва Ю. Є. Довіра до політичних інститутів як чинник подолання кризи.....	145

Северинчик О. П. Соціальні наслідки посилення влади транснаціональних компаній	150
Стефанович А. В., Єнін М. Н. Соціальні мережі у формуванні медіаіміджу ЗСУ в умовах пандемії.....	153
Тверітінова М. В. Роль національного агентства України з питань державної служби в розвитку гендерної рівності в публічному управлінні	156
Федорченко-Кутуєв П. В., Вольський О. М. Проблема надзвичайної ситуації під час пандемії COVID-19.....	159
Хім М. К. Ефективність державного управління в період пандемії: світовий досвід та українські реалії	161
Хом'як А. О., Коржов Г. О., Панченко Л. Ф. Вплив пандемії COVID-19 на трудову міграцію українців.....	166
Шейгас М. В. Організаційно-правові засади здійснення публічного управління в місті Києві в умовах пандемії COVID-19.....	170
Шпікер М. В., Богдан О. В. Правова захищеність українських землевласників та землекористувачів у контексті впровадження земельної реформи.....	175
Якубін О. Л. Якщо криза, то якого із «світів»?	179

Секція 3. Психологічне забезпечення професійної надійності фахівців у сфері публічного управління

Yevtushenko O. Ethics in the organization of work of public authorities in Ukraine	181
Блохіна І. О. До проблеми визначення сутності і структури поняття «професійна надійність фахівця».....	185
Волонтир О. О. Значимість лідерських якостей керівника у створенні сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі.....	188
Воляннюк Н. Ю., Бортун Б. О. Чинники професійної надійності фахівців у сфері публічного управління	193
Єрмак Я. М. Психологічний аспект професійної надійності фахівців у сфері публічного управління під час пандемії COVID-19	196
Зубко М. А. Формування соціально-психологічного клімату в органах публічної влади в ковідний період.....	200
Куніцька З. Е. Розвиток організаційної культури в державній службі як чинник підвищення її ефективності	203
Лантух І. В., Гульбс О. А., Лантух В. В., Балабанова К. В. Психологічні особливості розвитку когнітивного компоненту надійності управлінців підприємницької діяльності	207
Лісневська Н. О. Виклики державного управління в подоланні пандемічної кризи.....	213
Ложкін Г. В., Рибальченко О. Механізми професійної надійності фахівців у сфері публічного управління	215

Москаленко О. В. Професійне вигорання як чинник зниження професійної надійності фахівця у сфері управління.....	220
Петькова С. І. Психологічні аспекти прийняття управлінських рішень	223
Потапенко С. О. Мотивація співробітників як засіб підвищення професійної надійності працівників	228

Секція 4. Цифрова трансформація публічного управління: тенденції та виклики

Бачок А. А. Розвиток «цифрових відносин» в публічному управлінні.....	232
Божок О. І. Цифровізація миротворення та цифрова дипломатія у врегулюванні конфліктів	235
Варжанський І. В. Актуальні проблеми і можливості планування політики інформаційної безпеки в Україні.....	237
Волкова О. В. Цифровізація систем управління: характеристика та принципи	241
Іщенко А. М. Гендерний мейнстримінг в розумних містах постковідного світу.....	244
Зінчук Ю. Іспит для визначення рівня володіння державною мовою як елемент цифровізації відбору кадрів у сфері публічного управління: комплекс порад під час підготовки	248
Карпенко Є. С. Інструменти електронної демократії в Україні: сьогодення і перспективи	252
Клименко Я. В. Розвиток цифрових компетентностей публічних службовців: вітчизняний та міжнародний досвід	254
Костенко А. Г., Чукут С. А. Використання хмарних серверів як одна із основних тенденцій цифрової трансформації публічного управління	259
Кохан Д. О. Кращі іноземні практики надання електронних адміністративних послуг населенню	262
Криворот О. І. Цифрова трансформація функціонування органів публічної влади, як умова подолання пандемічної кризи на основі динамічного стійкого розвитку інновацій	267
Кухрівський Д. В. Цифрова трансформація публічного управління: тенденції та виклики	269
Кушпін Д. Д. Цифрові трансформації публічного управління у сфері освіти: підвищення якості середньої освіти на прикладі Естонської Республіки	273
Лашкул В. В. Мобільний застосунок «дій вдома»: переваги та недоліки	280
Ли Цзиньпин. Тенденції розвитку цифрового правительства в постепідемічну епоху.....	283
Мельник Л. С. Мотиваційний механізм управління в умовах цифрового формату.....	286
Пашов Р. І. Цифровізація комунікації між «владою і громадою»	290
Прокопенко В. А. Досвід Республіки Сінгапур у сфері надання електронних послуг	291

Рингач Н. О. Протистояння інфодемії: управлінське завдання протидії пандемії COVID-19	296
Ровнягін О. Формування та розвиток цифрової компетенції у безперервній освіті.....	300
Скремінський М. В. Аналіз міжнародного досвіду впровадження мобільних застосунків для контролю поширення COVID-19.....	304
Соловійова О. О. Запровадження елементів електронного урядування в судовій системі України	308
Тимошенко І. В. Розумне місто без бар'єрів	312
Халавчук В. О. Сучасні тенденції діджиталізації публічного управління в Україні	315
Хім'як І. В. Цифрові трансформації публічного управління у сфері фізичного виховання та спорту	319
Чукот С. А. Публічне управління та COVID-19: виклики і цифрова трансформація	323
Шкуров Є. В., Єнін М. Н. Можливості імплементації електронної демократії в Україні через призму рейтингів IDI та NRI	327
Шумська Л. О. Нормативно-правове забезпечення відкритих даних в Данії.....	332

Розділ 11. Співпраця з інститутами громадянського суспільства щодо формування та реалізації гендерної політики.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
2. Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: постанова КМУ від 9 жовтня 2020 р. № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>
3. Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1128-р . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text>
4. Проект Національної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. URL: https://www.msp.gov.ua/files/gend_pol/str_2030.pdf

---

Перевода Євген Вікторович
pereguda.iev@knuba.edu.ua

Баєва Юлія Євгенівна
baieva.iuie@knuba.edu.ua

ДОВІРА ДО ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ КРИЗИ

Пандемія COVID-19 поставила на порядок денний якісно нові виклики перед суспільством. Адекватні відповіді на них неможливі без аналізу тих нових тенденцій суспільного розвитку, які вона виявила. Ці тенденції насамперед стосуються політичної сфери суспільного життя, взаємодії як між самими політичними елітами, так й між останніми, органами державної влади та суспільством.

Пандемія призвела до змін в ідеологічному забезпеченні суспільного розвитку. На думку українського дослідника О. Фісуна, вона актуалізувала ідеології лівоцентристської спрямованості, соціал-демократичні ідеї та цінності. На початку 2021 р. він вбачав прояв цієї тенденції в перемозі на президентських

виборах в США Дж. Байдена, тих лівоцентристських ідей, які останній приніс в американську політику на противагу попереднику, зокрема, досягненні більшої соціальної справедливості у забезпеченні представників різних соціальних груп медичними та іншими послугами, підвищенні ролі соціальної солідарності й збільшенні оподаткування економічних структур, які повинні робити більший фінансовий внесок у вирішення суспільних проблем, поверненні уваги до питань охорони навколишнього середовища, проблем клімату тощо.

Подальші події у різних країнах, зокрема вибори органів влади, здається, підтвердили гіпотезу О. Фісуна. Найяскравіше цьому підтвердження – вибори бундестагу ФРН, де вперше за багато років соціал-демократи випередили правоцентристський блок ХДС/ХСС та, вірогідно, очолять майбутній уряд. Ще один приклад – Ізраїль, де ідеологічно різношерстній опозиції, але до якої входили й лівоцентристські партії, вдалося відсторонити від влади «політичного довгожителя» Б. Нетаньяху та його правоцентристський блок Лікуд.

Свідченням іншого роду на користь актуалізації соціал-демократичних ідей стало запровадження провідними країнами, спочатку «великою сімкою», а потім тими, що входять до G-20, загальних правил оподаткування, зокрема, мінімального корпоративного податку [4].

Теза про актуалізацію в умовах пандемії ідей більшої соціальної справедливості, збільшення оподаткування заможних соціальних груп, охорони навколишнього середовища тощо здається обґрунтованою, враховуючи негативні наслідки для суспільства нинішнього стану забезпечення цих показників суспільного розвитку. Д. Родрік та С. Станчева вважають, що стратегія соціального розвитку має «відмовитись від традиційного поділу політики сприяння економічного зростання та соціальної політики. Прискорення економічного зростання потребує поширення нових технологій та виробничих можливостей серед малих компаній та серед широких сегментів робітничої сили. Вони не повинні використовуватися лише ...елітою» [7].

Те саме стосується й ще однієї складової соціал-демократичних ідей, а саме демократизації механізмів прийняття політичних рішень. Дослідники звертають увагу на те, що автор поняття біополітики М. Фуко не вважав, що остання може використовуватися лише елітами та на користь зміцнення соціальної нерівності, а допуслав «альтернативну біополітику, яка поєднує індивідуальну та колективну турботу без примусу. У такій перспективі рішення про зниження мобільності та соціальне дистанціювання під час епідемій ...стануть наслідком колективних рішень, які демократично обговорюються» [8].

Проте усе це виглядає таким чином виходячи з нормативістського підходу. Водночас доказів на користь того, що політичні еліти різних країн керуються саме таким підходом, недостатньо. Навпаки, є чималі свідчення на користь зворотнього. Події у низці країн (Польща, Угорщина, Росія, Китай) свідчать, що політичні режими, які далекі від сучасної інтерпретації ідей соціальної справедливості та демократії, не лише зберігають політичні позиції, а й часто досить успішно справляються з проблемами коронавірусної пандемії. З іншого боку, рейтинг нинішнього глави американської держави, перемога якого на виборах наводилася на користь тези про актуалізацію соціал-демократичних ідей, стрімко знижується в останні місяці.

Слід сказати, що на початку пандемії багато дослідників звертались до проблеми кореляції між ефективністю протистояння пандемії та типологією політичних режимів. Й ще тоді багато вчених та спостерігачів висловлювали думку про те, що авторитарні режими більш ефективні у протистоянні пандемії, оскільки «мають більше коштів і практик контролю за суспільствами», більш надійно «контролюють державні підприємства та національні ресурси» [10].

Це підтверджується й емпіричними спостереженнями. Враховуючи дефіцит ресурсів для боротьби з пандемією, остання змушує як органи державної влади різних країн, так й структури міжнародної влади в ручному режимі розподіляти ці ресурси, що збільшує вагу тих соціальних груп (політичних еліт), які найбільш наближені до механізмів такого розподілу. Також пандемія неминуче збільшила вагу електронних технологій у забезпеченні соціального контролю, а це також, на перший погляд, не сприяє згладжуванню соціальної нерівності та підвищення ролі політичної демократії.

Водночас інші дослідники вже раніше закликали не поспішати з висновками про ефективність авторитарних режимів. Так, на думку Ф. Фукуями, позитивний ефект протистояння пандемії залежить від сукупності інших чинників, а саме поєднання ефективності, готовності влади прислухатися до порад експертів та довіри громадян до влади [5]. На вагомість чинника довіри до влади вказує й Ш. Берман, яка вважає, що навіть примусові методи, як це було у Сингапурі, доцільні лише у тих країнах, де у громадян є високий ступінь довіри один до іншого та до політичних інститутів [6]. Схожої думки дотримуються й деякі вітчизняні фахівці. В. Пекар вважав, що найкраще з кризою можуть впоратися демократичні країни з сильними інституціями, найгірше – «демократичні країни зі слабкими інституціями, а посередині – авторитарні країни, які не можуть використовувати важливий інструмент – свідомість

громадян» [2]. Таким чином, вказані дослідники, залишаючись на платформі обговорення проблеми ефективності політичних інститутів, переміщують увагу з фокусу кореляції такої ефективності та типу політичного режиму до фокусу довіри населення, яка, на їх думку, й виступає запорукою ефективності політичних інститутів у боротьбі з пандемією.

Сказане дозволяє нам зробити деякі зауваження щодо нинішньої ситуації в Україні. Автори цього матеріалу вже звертались до цієї проблеми. Зокрема, у попередніх працях ми дійшли висновку, що інституційні комплекси України, зокрема, інститути економічної політики, системи охорони здоров'я тощо, «не готові протистояти новим викликам. Основні інститути, на які покладені функції з протиборства таким викликам, демонструють малоефективну роботу, ...не відзначаються високою довірою серед громадян [3].

Цей висновок, зроблений ще у 2020 р., був підтверджений восени 2021 р., під час «третьої хвилі» пандемії. Як відомо, в цей час Україна посіла третє місце у світі за кількістю летальних випадків після США та Росії, але останні значно випереджають її за чисельністю населення. Медична система України виявилась неготовою до нових обсягів захворювання. Проте, слід зазначити, що одним з найголовніших чинників протистояння пандемії в цей час став рівень вакцинування населення. Й за цим показником Україна пасе задніх серед цивілізованих країн. За даними Міністерства охорони здоров'я, станом на початок листопада в Україні було зроблено 11,3 мільйонів щеплень першою дозою вакцини, а повністю вакцинованими були лише 7,9 мільйонів громадян [1]. Це менше 20% населення країни. Тобто саме такий низький рівень вакцинування став головною причиною масштабного сплеску захворювань, зокрема кількості летальних випадків. Цей факт є свідченням неефективності тієї медичної реформи, яку проводила влада, в тому числі й та, яка діяла до 2019 р., а також політики в сфері охорони здоров'я в цілому.

Причиною відмови абсолютної більшості громадян України від вакцинування є не лише незадовільний розвиток інфраструктури вакцинування (відповідальність за що також несе держава), а й низький рівень довіри населення до влади. Й причина цього полягає не в традиційній нездатності українців до консолідації, а й в діях, зокрема вищенаведених, самої держави. Крім того, ще однією пов'язаною з попередніми причиною є те, що держава станом на актуальний момент програє інформаційну війну у цій сфері. Відсутня стратегія комунікації держави із суспільством з питань вакцинування. По суті влада не здатна генерувати інші важелі впливу на зростання рівня

вакцинування, окрім примусових рішень, як-от розширення переліку видів діяльності, суб'єкти яких підлягають обов'язковій вакцинації, та відсторонення громадян від роботи без збереження заробітної платні. Проте успіх останньої не беззаперечний. На момент написання даного матеріалу влада лише задекларувала намір задіяти цей план, проте емпіричні спостереження свідчать, що його реалізація може зустріти серйозний опір, зокрема й у вигляді судових позовів та, головне, саботажу з боку керівництва відповідних організацій та установ. Непрямо про це свідчить й рішення американського суду, про яке стало відомо 6 листопада, про зупинення ініціативи Президента США щодо обов'язкового вакцинування [9].

З усього наведеного слідують такі висновки.

1. Довіра громадян до влади є чинником політичних змін в умовах самої пандемії та постковідного світу. Політичні рішення, навіть якщо вони виходять з середовища еліт, повинні спиратись на загальносуспільний консенсус. Останній неможливий без дієвого діалогу між державою та суспільством.

2. Політичні еліти багатьох країн світу не змогли виробити належних каналів комунікації з різними соціальними групами. За цих умов ефективність політичних рішень, навіть примусового характеру, матиме тенденцію зниження. Зокрема, на сьогодні це властиво політичній системі України.

Список використаних джерел

1. В Украине сделали более 19 млн COVID-прививок. URL: <https://korrespondent.net/ukraine/4414440-v-ukrayne-sdelaly-bolee-19-mln-COVID-pryvvyok> (дата звернення: 06.11.2021).

2. Пекар В. Всі відтінки української кризи. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kryza-2020-karantin-chomu-ukrajina-postrazhdaye-bilshe-nizh-inshi-krajini-ostanni-novini-50085014.html> (дата звернення: 29.04.2020).

3. Перегуда Є.В., Аксельрод Р.Б., Яхно О.О. Особливості функціонування громадської думки в умовах пандемії. *Науковий журнал «Політикус»*. 2020. Вип. 4. С. 67-74.

4. Позняков А. «Большая двадцатка» согласовала единый налог на корпорации. URL: <https://ru.euronews.com/2021/10/30/g20-tax-climate-vaccines-saturday> (дата звернення: 30.10.2021).

5. Фукуяма Ф. Чому одні країни успішні в боротьбі з Covid-19, а інші – ні. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-yak-rizni-krajini-boryutsya-z>

pandemiyeyu-fukuyama-ostanni-novini-50086605.html?utm_campaign=DailyPayWukr&utm_content=807927186&utm_medium=DailyPay&utm_source=email. (дата звернення: 07.05.2020).

6. Berman S. Democracy, authoritarianism and crises. URL: <https://www.ips-journal.eu/regions/global/article/show/democracy-authoritarianism-and-crises-4211/> (дата звернення: 31.03.2020).

7. Rodrik D., Stantcheva S. The Post-Pandemic Social Contract. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/new-social-contract-must-target-good-job-creation-by-dani-rodrik-and-stefanie-stantcheva-2020-06?barrier=accesspaylog> (дата звернення: 10.08.2020).

8. Sotiris P. Against Agamben: Is a Democratic Biopolitics Possible? URL: <https://politcom.org.ua/protiv-agambena-vozmozhna-li-demokraticheskaja-biopolitika/> (дата звернення: 14.03.2020).

9. U.S. federal appeals court issues stay on Biden's vaccine rule for U.S. companies. URL: https://nationalpost.com/pmnl/news-pmnl/crime-pmnl/u-s-federal-appeals-court-issues-stay-on-bidens-vaccine-rule-for-u-s-companies?fbclid=IwAR0hN8AbqvplQ0bO8vWRjxqVpNjiwXyEaCHarAokvlo_wqxaW_y3zPQlvSY (дата звернення: 06.11.2021).

10. Volker K. Building the Post-pandemic World. URL: <https://lmc.icds.ee/building-the-post-pandemic-world/> (дата звернення: 15.05.2020).

Олексій Северинчик
o.severinchik@gmail.com

СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ПОСИЛЕННЯ ВЛАДИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ

Глобальні компанії у сучасних умовах виступають драйверами національного та секторального розвитку, мають колосальні матеріальні та нематеріальні активи, лідирують у процесах цифровізації економіки та інноваційної сфери, є власниками глобальних ланцюжків доданої вартості, формують значну частину бюджетів держав та виступають акторами на світовій арені.